

Maria met de inktpot in Aardenburg

Ank Bijl

In de 18e eeuw kwam het wonderverhaal van Maria met de inktpot in zwang in verhalen die zich afspelen in de omgeving van Gent en Brugge. Eén daarvan in Aardenburg in 1273.

Een jonge wolweversgezel wordt verdacht van de moord op een poorter, veroordeeld tot de dood door de strop en opgesloten in Het Steen, de gevangenis. Hij houdt vol onschuldig te zijn. Op de avond voor zijn terechtstelling krijgt hij bezoek van een priester. Deze raadt hem aan de voorspraak van Maria in te roepen. 's Nachts verschijnt Maria in een visioen met het Kindje Jezus op haar arm, begeleid door een schare engelen. Ze draagt een inktpot en Jezus heeft een veer en perkament. Hij schrijft een boodschap op het perkament en zegt hem dit de volgende dag aan de baljuw te geven. Na de boodschap gelezen te hebben, beveelt deze de veroordeelde in vrijheid te stellen.

De priester geeft een kunstenaar de opdracht een beeld van Maria met de inktpot te maken.

De verering van Onze Lieve Vrouw met de inktpot gaat terug naar de vroegere Aardenburgse Mariaverering. Die begon op het eind van de dertiende eeuw met als centrum een Mariabeeld in de grote Mariakerk waaraan zich "wonderen begonnen voor te doen". De kerk dateerde van voor het jaar 1000 en is gesloopt in 1625. Alleen een straatnaam, Kerkstraat, herinnert nog aan de locatie.

Zo'n drie eeuwen lang werd het beeld in de Mariakerk jaarlijks bezocht door duizenden pelgrims, waaronder geregeld ook vorsten: koningen van Engeland en Frankrijk, hertogen van Bourgondië en de graaf van Vlaanderen. De bedevaart naar Aardenburg werd ook als straf opgedragen aan veroordeelden of namens anderen uitgevoerd. Als aandenken (of bewijs) aan de pelgrimage konden pelgrimsinsignes gekocht worden.

Was de toeloop van pelgrims doorheen het jaar en vooral op hoogfeesten groot, de "langhe weecke van Sincksen" spande de kroon, met de jaarmarkt op maandag en op dinsdag een kleine ommegang door de straten met de relikwie van het Heilig Bloed. Hoogtepunt was "den langhen ommeganck" op donderdag. Het Mariabeeld werd dan samen met het Heilig Bloed door de Noordpoort buiten de stad gebracht en vandaar naar Hannekenswerpe gevoerd, een dorp dat ten noorden van Aardenburg lag. Na een mis in de Sint-Nicolaaskerk ging de processie weer richting Aardenburg. Geestelijken, notabelen, gilden, broederschappen en musici werden begeleid en omstuwd door de vele pelgrims. Het beeld is in 1572 vernield door de geuzen.

De grote betekenis van de bedevaart voor de stad blijkt onder andere uit een oorkonde van hertog Philips de Schone uit 1502. Daarin wordt vermeld hoe herbergiers en andere neringdoenden in de stad werden beconcurrerd door lieden die de pelgrims langs de weg buiten de stad hun waren en onderdak offreerden, uiteraard tegen lagere kosten omdat zij niet aan de stedelijke belastingen waren onderworpen.

Tot aan de Eerste Wereldoorlog kwamen er nog geregeld pelgrims naar Aardenburg. Daarna liep dat sterk terug. Wat nog herinnert aan de bedevaarten, is een beeld op de kopgevel van het Dorpshuis (1948) en in de Heilige Maria Hemelvaartkerk, twee glas-in-lood ramen, waarvan één met het visioen in de kerker en één met het bezoek van de Engelse koning Eduard in 1340, en het beeld Onze Lieve Vrouwe met inktpot, gemaakt naar een kopie en gebaseerd op een tekening van het oorspronkelijke beeld. In 2011 is er veel aandacht besteed aan Aardenburg Bedevaartstad, d.m.v. vieringen, rondleidingen en een tentoonstelling.

